

Hjejlen

Årgang 28 • Nr. 2
August 2010

Dansk Ornitologisk Forening

Nordvestjylland

Hjejlen årgang 28 • nr.2 • august 2010

MEDLEMSBLAD FOR DANSK ORNITOLOGISK FORENING, NORDVESTJYLLAND

Ansvarshavende redaktør: Thorkil Brandt • Tindbæk Byvej 30, 8830 Tjele
8750 8040 • thorkilbrandt@mail.dk

Layout, grafik: Henning Christensen • kudos@post.cybercity.dk

Tryk: A. Søe-Knudsen • lyn@langsom.dk

For- og bagside : Tommy Ravn Kristiansen **Tegninger:** Brian Zobbe

Oplag: 540 eks. ISSN 0903-9694

BESTYRELSE FOR DOF-NORDVESTJYLLAND:

Jan S. Kristensen (JSK) Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm
Formand 9796 2456 • oz1iil@tdcadsl.dk

Henriette Tøttrup Hansen (HTH) Savværksvej 14, 7870 Roslev
Næstformand 9759 7848 • henriemad@hotmail.com

Susanne Primdahl (SP) Bangsvej 15, 7850 Stoholm
Kasserer 9754 2261 • sus_primdahl@hotmail.com

Ole Lilleør (OL) Baldersvej 19, 8800 Viborg
Sekretær 8662 8032 • lilleor@gmail.com

Søren Michelsen Krag (SMK) Hesselbjergvej 29, 7900 Nykøbing M.
97751656 • jsmk@thisted.dk

Thorkil Brandt (TB) Tindbæk Byvej 30, 8830 Tjele
8750 8040 • thorkilbrandt@mail.dk

Lars Mogensen (LM) Østervangsvej 7, 8830 Tjele
8665 3614 • nial8830@yahoo.dk

Anni Oppestrup (AO) Bådsgårdvej 61, Hald - 7740 Højslev -
9753 8900 • a.e.oppel@vip.cybercity.dk

Thomas Buus Nielsen (TBN) Irisvej 20 - 7850 Stoholm -
6114 4186 • thomasbuusnielsen@hotmail.com

KONTAKTPERSONER:

Revisor: Karsten M. Andersen • **Repræsentantskabsmedlemmer:** JSK, HTH •

Kontaktperson i DOFs hovedbestyrelse: Kirsten Marie Haugstrup •

Ekskursioner: SPR m.fl. • **Lokalrapport (FUGLE og DYR i Nordjylland):** Frits Rost •

Fugleregistrering: OL • **Friluftsrådet:** JSK •

Fugleværnsfonden: Eyvind Lyngsie Jakobsen •

Se desuden kontaktpersoner i kommunale grønne råd, sidst i bladet

INDHOLD

Information:

Nyt fra bestyrelsen	3
Nekrolog	4
Høringssvar	10
Kommende ture	23

Artikler:

Sorthovedet Måge	7
Møllekronernes fremtid	16
Turreferat Agerø Mågerodde	19
Turreferat Skive Ådal	20
Turreferat Nørreådal	22

Nyt fra bestyrelsen

Af Thorkil Brandt

Naturen er trængt. Ophør af tilskud til braklægning og miljøvenlige jordbrugsformer har i stor skala medført genopdyrkning af marginaljorder. Her grøftes, pløjes, gødes, sprøjtes, sås og høstes igen i stor stil. Følgerne for vandmiljøet, som ellers i en årrække har været i bedring mange steder, skal nok vise sig.

I vores lokalområde har vi desuden på det seneste haft en række store og bekymrende miljøsager, som lokalbestyrelsen har været stærkt involveret i. De to af dem blev udførligt gennemgået i Hjejlen 2010-1.

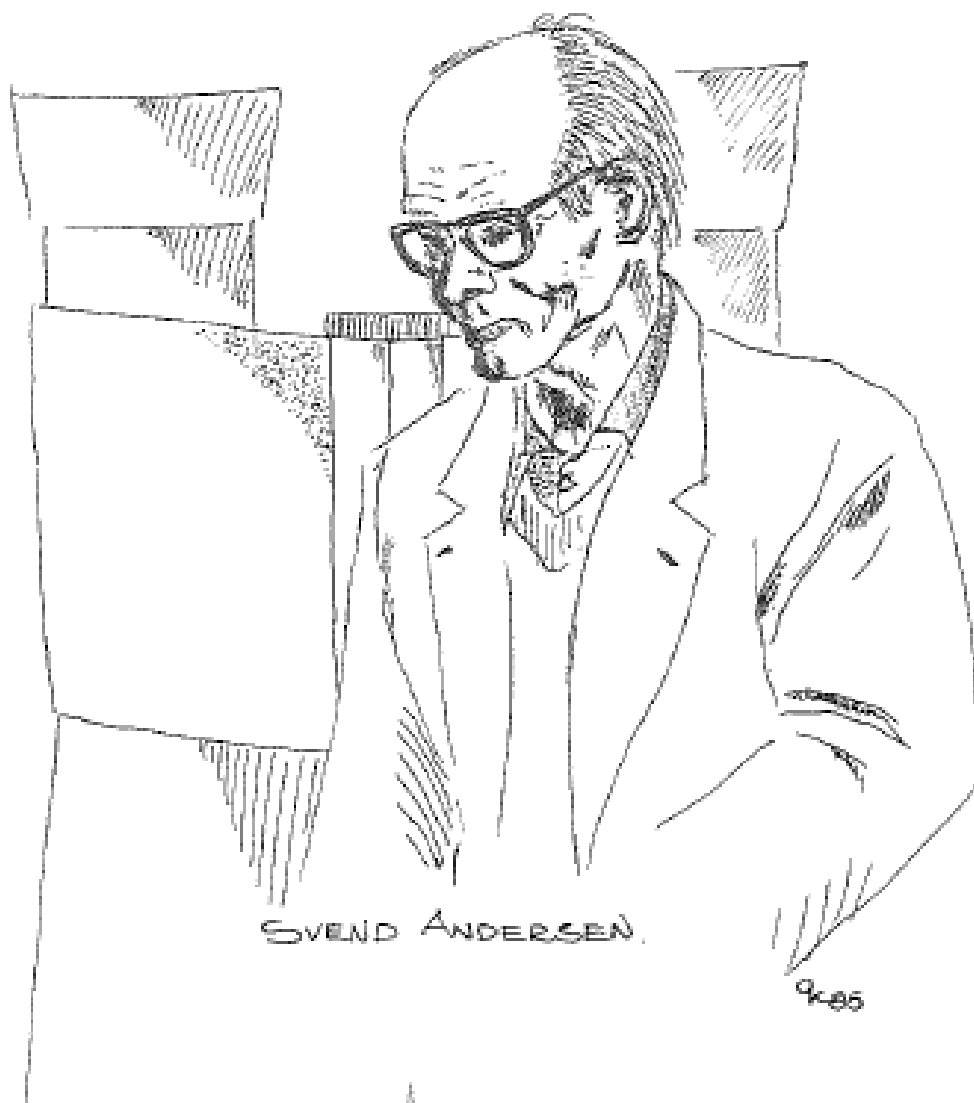
Sagen om de gigantiske vindmøller i Østerild Plantage endte i nederlag. Lige før sommerferien gav et flertal i Folketinget grønt lys for gennemførelse af projektet. I lokalbestyrelsens øjne er

der tale om en helt igennem forhastet og hovedkulds gennemtrumfning af et projekt, der slet ikke er belyst og undersøgt til bunds. Vi mister et af de få tilbageværende store øde områder i Danmark. Og i vores indsigelse mod projektet gjorde lokalbestyrelsen bl.a. gældende, at en så gigantisk park af kæmpevindmøller kan få drastiske konsekvenser for trækkende fugle. Der kan frygtes kollisioner i stor målestok. I et dokument om den anderledes grundigt undersøgte broforbindelse over Femer Bælt er området med Østerild Plantage i Thy således indtegnet som et af de steder i Danmark, der passeres af særligt store mængder trækkende fugle. Den side af sagen har næsten ikke fået opmærksomhed i den offentlige debat. I dette nummer af Hjejlen bringer vi et indlæg af Carsten Krog Pedersen, hvor han filosoferer over, hvordan vi trods alt

Fortsættes side 6

Forsiden:

På klithederne i Thy er der masser af revling. Og i juli, når de har modne bær, passerer et stort træk af Små Regnsponer den jyske vestkyst. Småspoverne elsker de sorte bær. Denne flok er fotograferet på Agger Tange i slutningen af juli 2010. Foto: **Tonny Ravn Kristiansen**

Svend Andersen
(27/7 1920 - 14/6 2010)

Svend er ikke mere. De sidste par år boede han på plejecentret Gammelgården med udsigt ud over sin elskede Skive Ådal, hvorfra han til det sidste fulgte fuglene. Men før den tid var han den aktive, initiativrige fuglemand i det gamle Viborg amt med udgangspunkt i naboskabet til Krabbesholm Skov i Skive. Skoven og hans have var fælles om mange fugle, der var hans livs store interesse.

Svend kom til Skive fra Assens på Fyn i 1956. I Skive var han liniemester ved elforsyningen, et arbejde, der bragte ham meget rundt i elforsyningselskabet SFGH's dækningsområde. (Salling-Fjends-Ginding Herreder).

Fra 1965 og til sin død var han medlem af DOF (Dansk Ornitologisk Forening), hvor han udførte et stort arbejde. Han var initiativtager til oprettelse af den lokale afdeling af DOF (DOF Viborg amt), og fra lokalafdelingens stiftelse den 6. juni 1973 var han den naturlige og selvfølgelige formand, et arbejde han bestred med stor ansvarsfølelse og akkurate, alt præget af hans iderigdom. Han afgav formandsposten i 1985, men fortsatte endnu nogle år som medlem af lokalafdelingens bestyrelse, en tid tillige som næstformand. I 2001 tildeltes han DOF's hæderspris for sit arbejde for DOF.

Skulle der kæmpes for en sag, var han blandt frontkæmperne. Mod planerne for et stort antenneanlæg på Buksør Odde kæmpede han. Og i Hjarbæk Fjord-sagen var han også aktiv, om end en naturlig løsning med fjordvand, der frit bevægede sig ind og ud af fjorden, ikke lykkedes fuldt ud.

Gennem årene var han turleder på utallige fugleture både i indland og udland, og indenlands var det mest i det gamle Viborg amt. Han var god til at fortælle de fremmødte om de fugle, man så eller hørte på turen, og han var særlig opmærksom på dem, der ikke var så kyndige i kendskabet til fuglene. For de yngre nordvestjyske ornitologer var han en stor inspirationskilde.

Interessen for sport optog ham også. Gennem ca. 40 år var han aktiv badmintonspiller. I mange år begyndte Svends dag i den årle morgen med et ca. 2 km langt konditionsløb på Skives villaveje, før de daglige arbejdspligter lagde beslag på ham.

Når det ikke var DOF, arbejde, motionsløb, sport, hus og have, der trak på ham, var det fuglelivet på Skagen, der optog ham. Her havde familien haft sommerhus siden begyndelsen af 80'erne, og her kunne man selv i hans høje alder og uanset vejr og vind finde ham med kikkerten i den yderste klitrække for at få fugletrækket med.

Vi er mange, der knuser en tåre over hans død samtidig med, at vi glæder os over at have kendt ham i mange år.

Eyvind Lyngsie Jakobsen
Viborg

(tegningen er udført af Ole Kristensen i 1985 i forbindelse med Svend Andersens afgang som formand i DOF Viborg Amt).

Fortsat fra side 3

kan redde nogen af stumperne efter det store nederlag for naturen, som vedtagelsen af mølleprojektet efter lokalbestyrelsens opfattelse er. Og så har vi den stærkt foruroligende sag om det påtænkte, enorme gaslager ved Lille Thorup. Også her har lokalbestyrelsen været på banen med en vægtig indsigelse. Det har efter lokalbestyrelsens opfattelse i stadig stigende grad vist sig, at forundersøgelserne har været præget af den største lemfældighed. Heldigvis er der også fra mange andre sider sendt særdeles kompetente indsigelser. En afgørelse er endnu ikke faldet i sagen. Flere af bestyrelsens medlemmer følger udviklingen med flid og stor opmærksomhed. Endelig har vi en sag om etablering af meget store højspændingsledninger tværs over Nørreådalens. En sag i mindre skala end de ovenfor omtalte – men dog alligevel en sag af stor ornitologisk og landskabelig betydning for lokalområdet. Også her har lokalbestyrelsen bidraget med en detaljeret indsigelse til myndighederne. Da sagen hidtil mest har været kendt i Viborgområdet, har vi valgt at bringe hele lokalbestyrelsens indsigelse i dette nummer af Hjejlen. Indsigelsen opsummerer bl.a. en væsentlig del af vores viden om Nørreådalens rige fugleliv.

Ud over disse tunge og bekymrende sager har vi heldigvis også positive meldinger. I maj afholdt vi et særdeles vellykket kursus i fjernoptælling af ynglende vadefugle. Kurset fandt sted i maj på Agger Tange under ledelse af Henrik Haaning Nielsen.

Vi har da også afholdt flere ekskursioner siden sidste nummer af Hjejlen, nogle af dem kan opleves eller genopleves i referaterne bagerst i bladet.

Ellers har sommerperioden i foreningsmæssig sammenhæng været en stille tid...

Sorthovedet Måge

Af *Thorkil Brandt*

Sorthovedet Måge er en forholdsvis ny fugl i Danmark. Det første "autoriserede" fund er fra 1931. Herefter går der en længere årrække, inden arten regnes som regelmæssig. I Finn Salomonsens "Oversigt over Danmarks fugle" fra 1963 opregnes blot 6 sikre fund. Heraf drejer de 4 sig om ungfugle, der alle var ringmærket ved Sortehavet. Netop det forhold, at hele 4 af de 6 første fund drejer sig om ringmærkede fugle, antyder dog, at Sorthovedet Måge kan have været mere

regelmæssig end antaget: det har givetvis drejet sig om skudte fugle, der kun har pådraget sig opmærksomhed, fordi de har vist sig at bære ring.

I Tommy Dybbros ajourførte "Oversigt over Danmarks fugle" fra 1978 bliver yderligere 28 fund føjet til de 6 fra 1963-oversigten. Hertil kommer enkelte sikre og sandsynlige ynglefund fra bl.a. Nyord, Amager og Sydsjælland.

Fra og med 1991 bliver Sorthovedet Måge taget af den danske SU-liste. Klaus Malling Olsen opregner i "Danmarks Fugle – en oversigt" fra 1992 i alt 169 SU-godkendte fund af i alt 183 individer.

I de senere år er Sorthovedet Måge blevet stadig mere regelmæssig. 2005 blev et rekordår med 83 fugle; 2006 blev et rekordår med 128 fugle, 2007 blev et rekordår med 133 fugle og 2008 blev et rekordår med 141 fugle; det syvende rekordår i træk! ("Fugleåret 2006", "Fugleåret 2007" og "Fugleåret 2008").

Arten er nu også en regelmæssig om end sjælden ynglefugl bl.a. i Vadehavet, ved Sydfyn og i Københavnsområdet. Ynglefuglene er fundet i kolonier af Storm- eller Hættemåger. De fleste yngleførekomster drejer sig om enkelte par, men på den lille ø Fiskeholm ved Sydvestfyn taltes i 2007 hele 6 ynglepar (DOF-basen).

Traditionelt har næsten hele den europæiske bestand af Sorthovedet Måge ynglet ved Sortehavet. Og Sortehavskysterne er stadig det europæiske kerneområde. I 1954 blev gennemført en fredning af floddeltaerne i den nordvestlige del af Sortehavet og herefter steg bestanden af Sorthovedet Måge til ikke mindre end 360.000 par i 1985. Herefter gik det dog voldsomt ned

ad bakke og bestanden i området tæller nu 50.000 par. Men der er sket en markant spredning og der er nu ynglebestande bl.a. i Tyrkiet, ved de nordspanske og franske Middelhavskyster, i Sydengland, Tyskland, Holland og Belgien. Ynglebestanden i Holland talte i 2004 mindst 1000 par. Den danske fremgang skal ses i sammenhæng hermed (Dansk Trækfugleatlas).

I vores lokalområde er Sorthovedet Måge stadig sjælden. Der er en række spredte observationer fra bl.a. Agger Tange og Vejlerne. Der er dog et sted i vores område, som må betegnes som en stabil lokalitet for Sorthovedet Måge, nemlig Hanstholmområdet – først og fremmest Hanstholm Havn.

Her er arten set årligt siden 1980'erne. Der er observationer fra næsten alle tidspunkter af året; fra juli til oktober er den endda "helt sikker". En stor del af observationerne har drejet sig om ringmærkede fugle. Der er set fugle med hollandske, belgiske og tyske ringe. Nogle af de ringmærkede fugle er set flere år i træk.

Litteratur:

Fugleåret 2006, Fugleåret 2007 og Fugleåret 2008
Jesper Bønløkke mfl.: Dansk Trækfugleatlas, 2006
Finn Salomonsen: Oversigt over Danmarks Fugle 1963
Tommy Dybbro: Oversigt over Danmarks Fugle 1978
Klaus Malling Olsen: Danmark Fugle – en oversigt 1992
Fugle og Dyr i Nordjylland, lokalrapporter 1990-2008

Foto: *Thorkil Brandt*

*Sorthovedet Måge ad. i vinterdragt – uden sort hoved...,
Hanstholm Havn 11/9 2009 Læg mærke til ringen om venstre ben.
I samme periode holdt endnu en voksen Sorthovedet Måge til i Hanstholm Havn;
den havde mtalring om højre ben.*

Foto: *Tonny Ravn Kristiansen*

*Sorthovedet Måge juv.
Hanstholm Havn 29/8 2009.*

***DOF-Nordvestjyllands
høringssvar til Miljøcenter Odense
om højspændingsføringen
Kassø-Tjele***

Dansk Ornitologisk Forening for Nordvestjylland ønsker hermed at udtrykke meget alvorlige betænkeligheder med hensyn til de aktuelle planer om nye højspændingsmaster over Nørreådalens vest for Viskum Hovedgård.

De allerede eksisterende master lige øst for Vejrumbro har utvivlsomt gennem årene kostet et meget betydeligt antal fugle livet. At rejse højere master, som endda foreslås placeret tættere på det særdeles fuglerige Viskum-område, er fra et ornitologisk synspunkt stærkt kritisabelt. Som det fremgår af det efterfølgende, vurderer vi, at kollisionshyppigheden for lavt trækkende fugle vil være helt uacceptabelt høj. Man må her tage i betragtning, at kollisionshyppigheden (som det også bemærkes i VVM-redegørelsen) i særligt fuglerige områder nødvendigvis vil være mange gange højere end i "gennemsnitsområder".

Nørreådalens er Natura 2000 område. Netop gennem Natura 2000 pålægger EU de nationale regeringer at bevare og beskytte de udpegede områder. Dette er gjort ud fra en overordnet målsætning om at stoppe forringelser af

naturens mangfoldighed. I VVM-redegørelsen argumenteres der detaillert for, hvorfor den eventuelle nye, højere og mere koncentreret luftledning vil være til større skade for fuglelivet end den nuværende linjeføring (side 80). Dette vil altså helt klart være at opfatte som en forringelse af et Natura 2000 område.

Desuden mener vi, at de foreslåede master vil have en særdeles negativ indvirkning på Nørreådalens enestående landskab. Man kan i denne sammenhæng undre sig over, at Nørreådalens mellem Vejrumbro og Viskum ikke allerede for længst er gjort til genstand for en landskabsfredning.

I det følgende vil vi detaillert redegøre for en række ornitologiske forhold i Nørreådalens:

Nørreådalens har en helt særlig betydning for den fåtallige bestand af den skandinaviske Tajgasædgås, jfr. redegørelsen senere i dette høringssvar.

Hertil kommer, at Nørreådalens allerede nu også er særdeles rig på andre vandfugle (jævnfør VVM-redegørelsens Punkt 4.5 "Fokusområde Nørreådalens," side 87 ff., som i urimelig grad nedtoner områdets aktuelle ornitologiske værdi). Et af de ornitologisk mest interessante områder er netop Nørreådalens ved Viskum, Vejrum Vestsø og den tilhørende lokalitet Thisted Sø.

Hvad angår Viskum: På Viskum Hovedgårds arealer er der siden 1990-erne opstået et overordentlig fuglerigt sø- og engområde. Da der stort set ikke foregår jagt i dette område, er dets betydning for vandfuglene ekstra udtalt. Dette vandfugleeldorado er i det seneste årti fulgt særdeles grundigt af lokale ornitologer og materialet omfatter adskillige tusind dataposter i DOF-basen.

Til belysning af Viskum-områdets store ornitologiske værdi, fremhæver vi her følgende maksimumtal for en række arter:

Grågås 2/11 2009 1200
Pibeand 9/11 2007 640
Krikand 17/4 2006 1000
Gråand 12/12 2008 650
Vibe 10/8 2004 1800
Dobbeltbekkasin 29/9 2006 200 og 3/9 2008 ligeledes 200
Tinksmed 4/5 2004 358

Som en yderligere understregning af Viskum-områdets store ornitologiske værdi kan det tilføjes, at der er registreret mindst 178 fuglearter, heraf alle 3 svanearter, 9 gåsearter, 16 andearter, 14 rovfuglearter og 26 vadefuglearter. Flere af arterne er registreret i betydelige antal – de ovenfor nævnte maksimumtal er kun de mest markante.

Foto Thorkil Brandt

Nørreådal, vinterlandskab med græssende Sædgæs, februar 2009.

Hvad angår Vejrum Vestsø området:

Ca. 1 km vest for Vejrumbro er der endnu et vådområde, som en væsentlig del af året er tilholdssted for betydelige mængder af vandfugle. Da området i perioder af sommerhalvåret er tørt, og da der tillige periodisk drives en del jagt i området, er Vejrum Vestsø og Thisted Sø dog ikke af samme ornitologiske betydning som Viskum-området. Til belysning af dette områdes ornitologiske værdi fremhæver vi følgende tal:

Krikand 15/9 2009 1400

Dobbeltbekkasin 19/9 2009 254

Af helt særlig betydning i sagen om de foreslåede højspændingsmaster er, at der en væsentlig del af året foregår betydelige daglige fourageringstræk af svaner, gæs, ænder og vadefugle imellem disse to vådområder. Dette træk passerer såvel de nuværende master som det område, hvor endnu højere master i henhold til planerne overvejes opført. En væsentlig del af dette lavtgående træk foregår i skumringslys. Noget af trækket foregår endog i mørke.

Andre væsentlige ornitologiske forhold i Nørreådal

Til belysning af Nørreådalens store ornitologiske værdi fremhæver vi endvidere følgende store fugleforekomster (talmaterialet omfatter kun den del af Nørreådal, som ligger i

Viborg kommune):

Sangsvane

Forekommer hver vinter regelmæssigt i antal på 500-1000 individer.

Maksimumtallet på 1200 er fra marts 2010.

Sangsvanerne benytter hele ådalen som fourageringsområde, og deres trækbevægelser passerer flere gange dagligt Nørreådal mellem Viskum og Vejrumbro.

Pibesvane

Denne fåtallige svaneart forekommer regelmæssigt i vinterperioden, især i senvinteren. Maksimumtallet er 1/4 1993 med 123 fugle. Og der ses jævnligt 50-100 individer. Pibesvanerne trækker ligeledes ofte mellem ådalens forskellige engområder og passerer regelmæssigt gennem Nørreådal mellem Viskum og Vejrumbro.

Sædgås

Nørreådal huser om vinteren en betydelig del af den lille skandinaviske bestand af Tajgasædgås. I en nylig svensk artikel er denne bestand opgjort til 5-6000 individer (Ulf Skjallberg, Per Hansson, Per Bernhardtson: "På besøk i den skandinaviske taigasædgåsens vinterkvarter", Vår Fågelvärld 2/2009). Op mod halvdelen af disse Tajgasædgæs opholder sig hver vinter i det nordlige Jylland. Af disse 2000-2500 Sædgæs ses regelmæssigt 500-1000 individer i Nørreådal.

Maksimumforekomsterne er 14/1 2006 med 1100 individer, 29/1 2007 med 950 og 14/2 2009 med 902 individer. Det er altså 25-50 % af den nordjyske vinterbestand af disse truede fugle, der regelmæssigt forekommer i Nørreådalene.

I mildere vintre har Sædgæssene hidtil fortrinsvis holdt til i Nørreådalene mellem Ø og Tindbæk/Skjern. Men i hårde vintre trækker de længere ind i Nørreådalene, og passerer således også ådalene mellem

Viskum og Vejrumbro. Dette forhold noteredes i januar 2006 og meget udpræget i januar-marts 2010. Man kan sagtens forestille sig, at Sædgæssene har taget ved lære af deres erfaringer i denne vinter og fremover også i milde vintre i stigende omfang vil benytte de vestligere dele af Nørreådalene som fourageringsområde.

Rørhøg

Yngler med flere par i Nørreådalene. Et af parrene har i en årrække haft rede og primært fourageringsområde lige akkurat vest for Viskum Hovedgård, hvor nye højspændingsmaster foreslås placeret.

Hjejle

Ses hvert år i tusindtallige flokke i Nørreådalene. De største kendte forekomster er Årup 26/10 2002 med 6000 fugle, Nørreådalene mellem Øby og Løvskaal 2/11 2007 med 5500 fugle og igen Årup 17/10 2009 med 4500 fugle.

Også Hjejlerne antages at passere ådalene mellem Viskum og Vejrumbro.

Dobbeltbekkasin

Er generelt en særdeles talrig trækfugl i Nørreådalene. De allerede nævnte tal fra Vejrumbro og Viskum kan suppleres med tilsvarende optællingsresultater fra bl.a. Nørreådalene mellem Øby og Løvskaal/Skjern. Da det desuden er en art, som er meget vanskelig at optælle, er det givet, at den reelle bestand er væsentligt større end tallene antyder. Det er sandsynligt, at Nørreådalene i perioder huser langt over 1000 Dobbeltbekkasiner. Også Dobbeltbekkasinen foretager i væsentlig grad lavtgående fourageringstræk i skumringstimerne.

Slørugle

Arten havde for få årtier siden status som udryddelsestruet dansk ynglefugl. Glædeligt nok er den nu i fremgang, og Nørreådalene, bl.a. de kritiske områder ved Viskum og Vejrumbro, huser igen flere ynglepar. Arten fouragerer om natten over vidtstrakte kærområder og er således i fare for at kollidere med elledninger, der krydser sådanne.

Vi vil til slut omtale endnu et vigtigt ornitologisk forhold omkring Nørreådalene, nemlig:

Nørreådalens betydning som trækledelinje

Det er ved mange lejligheder

HJEJLEN

observeret, at en række vadefuglearter og terner bruger Nørreådalens som ledelinje, når de krydser tværs over Jylland. Dette forhold er bemærket både forår og efterår. Det er desuden registreret om sommeren, når voksne individer af højarktiske vadefugle trækker mod Vestkysten og Vadehavet.

Dette øst-vestgående træk foregår ofte i lav højde. Den lave trækhøjde er givetvis for en stor del at forklare ved Viskumsøernes "magnetiske" indvirkning på trækkende vandfugle.

Vi vil hermed på grundlag af

ovenstående stærkt anbefale, at man etablerer kabelforbindelse under Nørreådalens.

En sådan løsning vil være ideel fra såvel et ornitologisk som et landskabeligt synspunkt.

**Bestyrelsen for
DOF-Nordvestjylland, maj 2010**

Foto: Lars Mogensen

**Der lyttes til fuglestemmer i birkeskoven
på nordsiden af Ø Bakker. Se turreferat side 22**

Brancheorienteret IT
indenfor brancherne:

**MØBEL
TEKSTIL
INDUSTRI**

CORNATOR

Livevej 23
8800 Viborg
Tlf. +45 70 20 79 70
www.cornator.com

Klik dig direkte ind på din konto

I Netbank får du nemt og bekvemt overblik over dine konti. Du kan fx se din saldo, overføre penge mellem dine egne og andres konti og betale regninger – alt sammen fra 6 morgen til 2 nat. Indtast nogle få oplysninger fra indbetalingskortet, og din regning bliver betalt. Gå ind på vores hjemmeside, eller kom ind til os og hør mere.

Viborg Afdeling
Sct. Mathias Gade 68
89 26 26 26
nordea.dk

Nordea

Møllekronernes fremtid

Af *Carsten Krog Pedersen*

Da vi nu er i den situation, at vi vil få vores fantastiske og forholdsvis urørte område beriget med møller af kæmpestørrelse, må det vel være på sin plads - trods alt - at diskutere, hvor vi så skal have erstatningsnatur og hvad indtægterne fra møllestrømmen skal bruges til.

Disse enorme møller må jo producere en masse strøm og indtægterne fra denne strøm mener jeg skal gå til to ting: 1) lokalområdet og 2) naturbeskyttelse og genopretning.

Mht. 1.

For at tilgodese lokalområdet kunne man etablere en fond, hvor lokale kan søge om penge til det utal af projekter og ideer, som vort område jo bobler af.

Mht. 2.

Naturen i Danmark er hårdt trængt. Det kan godt være, at vi i vores lokalområde endnu har områder med natur, men også vores natur er presset. Der ryger nu

en stor del af skoven i Østerild Plantage – hvor meget er vist endnu uvist. Men varieret skov, som i følge skovens forvaltningsplan var målet med Østerild Plantage, er en yderst sjælden naturtype – ikke ike mindst hos os i Thy. Så det kunne være fint at bruge penge på den slags natur.

En anden naturtype, som man bestemt skal satse på i vores område, er vådområderne, som Vejlerne er et eksempel på. Thy har unikke muligheder for den slags natur, og man kunne skabe et Mekka, som ville

tiltrække turister fra store dele af verden. Området omkring Revlbuske ved Lønnerup Fjord bestod i 1800-tallet af småøer, enge og vådområder. Det må have været et eldorado for nu truede fuglearter som Sortternen, som har en af sine sidste danske bastioner her i Vejlerne. Omkring Revlbuske kunne man lave et fantastisk naturgenopretningsprojekt ved at fjerne digerne omkring Storå og skabe et stort naturområde på et område som i øjeblikket er intensivt dyrket og trist landbrugsjord.

Det samme gør sig gældende på engene omkring Tømmerby mellem Frøstrup og Vesløs. Enge, som er Natura 2000 områder, men som alligevel bliver gødet, pløjet og dyrket. Enge som ind til for nylig var smukke afgræssede enge, men nu er monokulturer, især med havremarker. Havre er så vidt jeg er orienteret en af de første kornsorter, man bruger i en opdykningsproces.

Dette er blot to eksempler på, at randområder og enge omkring Vejlerne er meget hårdt trængt. Den nylige fjernelse af forskellige støtteordninger har resulteret i, at enge og braklagte arealer nu igen er taget ind i den intensive drift.

Man kunne også bruge penge på at genskabe nogle af de hegn, som blev plantet i 1970'erne og 80'erne, og som nu er fjernet for at give plads, så de store gyllevogne kan komme lettere omkring. Der er fjernet så store mængder træ her de seneste år, at det får den forestående skovrydning i Østerild Plantage til at blegne. De levende hegn er med til at skabe lidt natur til harer, bomlærke og andre fugle og dyr i en ellers voksende landbrugsørken.

Man kunne altså bruge penge på at kompensere landmænd for at bevare oaser på deres jorder, lige som man f. eks. gør i England. Landmændene skal jo have deres indtægter et eller andet sted fra.

Når vi så har genskabt nogle naturområder af en - for naturen - ordentlig størrelse kan man genindføre store græssere, som klitheden har stort behov for og som vil være med til at øge den biologiske mangfoldighed i skovene og naturen i øvrigt. Det ville ulven - som jo måske er på vej til at genindvandre til Danmark - sikkert også være glad for, så den ikke bliver tvunget til at leve af får og fritgående grissebasser.

Etablering af en sådan bæredygtig natur vil kunne øge turismen betragteligt i området. Man kan blot se på Vejlerne og de tiltag, som her blev gjort efter at Åge V. Jensen Fonde overtog området og gjorde det muligt at opleve naturen også på tæt hold. Der er næsten altid mennesker i Vejlernes tårne og på de stier, som fonden har etableret.

Sådanne tiltag kunne måske være et lille plaster på såret, nu hvor vi mister et område uden støj og med naturligt nattemørke, en naturtype som med slaget om Østerild nu bliver meget svær at finde i Danmark.

Carsten Krog Pedersen
Søndergade 22
7741 Frøstrup

Knarand på hegnspæl, Vejlerne, sommeren 2010

Foto Tonny Ravn Kristensen

Konservatoren i Aalestrup

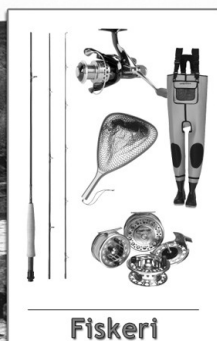
- Trofæmontering
- Udstopning af fugle og pattedyr
- Restaurering af præparater
- Udlejning og salg
- Garvning af skind

JANE OG VAGN REITZ

- aut. zoologisk konservator fa.

Nørrehedevej 33 • 9620 Aalestrup • Telefon og fax 98 64 18 91

Fiskeri

Outdoor

*Gode oplevelser
fortjener godt udstyr!*

PH Grej / PH-Outdoor.dk, Nørremøllevej 109, 8800 Viborg
Tlf. 86 62 21 13 - www.ph-outdoor.dk

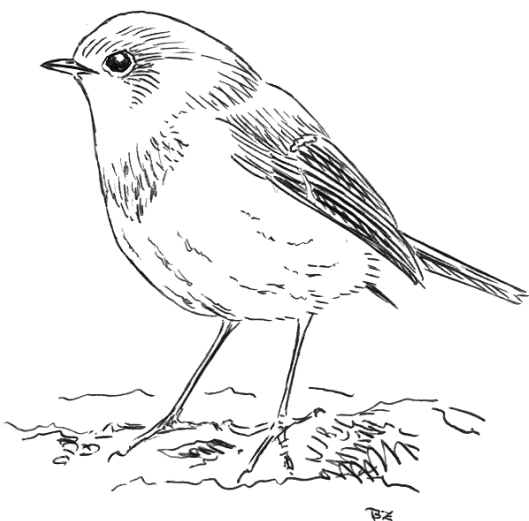
Turreferater

Agerø og Mågerodde 24-4-2010

Af Eyvind Lyngsie Jakobsen

Et aldeles vidunderligt vejr med sol, blå himmel, ringe - men lidt kølig - vind og tindrende klar luft gav topbetingelser for at se på fugle fra morgenstunden. Det udnyttede 7 personer incl. turguiden. Og turen var både indholdsrig og hyggelig.

En stillids i muntre farver fornøjede os ved turens indledning med sin morgenmadsindtagelse i et grantræ med masser af kogler og formentlig mange frø. En kornværling i nærheden underholdt os med morgensang. Ca 200 hjejler havde slået sig ned på engen på østsiden af Agerø. Dette sammen med 1 pibeand og 4 krikænder, 3 store regnspover og 15 alm. ryler. Ligeledes på østsiden lidt nord for engen, fouragerede ca. 250 lysbugede knortegæs, 7 toppede skalleslugere og 4 strandskader. På nogen afstand sås årets første 2 klyder. Og så var der lærkesang.

Agerøreservatet med nærmeste omgivelser var ret tyndt besat med fugle. Dog sås her ca 250 hjejler, 15 grågæs, 8 rødben 10 strandskader og stor kobbersneppe. Ved turens afslutning på Sydagerø så vi dog på stor afstand en del gæs gå ned i agerøreservatet, og her imellem en del bramgæs.

Sydagerø berigede vor liste over sete fugle med 5 edderfugle – hanner; et par hunner må vel være i gang med rugningen et par steder i området. Der har før været ynglende edderfugl på Stenklipperne, så hvorfor ikke igen? Her var yderligere ca. 200 lysbugede knortegæs. De fleste af dem viste sig frem i fint medlys og set fra en høj skræntoverkant og med gode skoper, var det nærmest en "servering på fad". Hertil fornøjelse at høre deres snakken i et ret stille vejr.. Da sigtbarheden var så stor, var det muligt at se så langt borte som til Lindholm. Her lå flere grupper af lysbugede knortegæs. Endvidere 5 toppede skalleslugere, nogle få strandskader

Agerøturen sluttede med en smuk, svævende vandrefalk lige over vore hoveder.

Som et efterspil lagde vi hjemturen forbi Mågerodde. Ca. 10 knortegæs lå ved fjordbredden. Endvidere ca. 100 hjejler. Et par klyder. Ret fuglefattigt – endnu! Og dog - også her var finalen en flot fugl, der kredsede en enkelt gang over os. En rørhøg, gammel han.

Turreferater

Nattergaletur i Skive Ådal

25-5-2010

Af Henriette Tøttrup Hansen

Selvom vejret bød på efterårsagtig blæst og kulde, mødte der 24 forventningsfulde

plancher op og senere kommer der også en folder om fuglelivet i Skive Ådal

På grund af blæsevejret gik vi en ny rute i år i den østlige del af ådalen. Første lokalitet var kirkegården, som traditionelt er et godt sted for at opleve fuglene tæt på. Bogfinke og solsort sang flot, og pludselig

Foto: Anni Oppelstrup

deltagere op ved Skives 2 kirker. Anni fra DN bød velkommen, og med den flotte udsigt over ådalen fortalte hun om Skive kommunes plejeplaner for ådalen. Der er blevet ryddet en masse krat, og det er meningen at der skal være afgræssede områder til glæde for flora og fugle. Henriette fra DOF informerede om et frugtbart samarbejde med Skive kommune, som førte til opførelsen af 2 fugleudkigsposter. Et fugletårn ved Egeris og en platform ved Liselund. Der er også sat

hørtes en blød snerren og der var en halemejse tæt på. I en kasse ynglede der blåmejse, hvor begge forældre havde travlt med at fodre ungerne.

Turen gik over Sdr. Boulevard, ad en sti til Brårupvej og tilbage til Sdr. Boulevard igen.

Et dejligt område i bynær natur, som kun de færreste deltagere kendte selvom de kom fra Skive.

Undervejs fortalte Susanne om mursejleren, med den strømlinede form er den som skabt til et liv i luften. Hvis den lander på

Turreferater

jorden kan den ikke komme op igen!
Der blev hørt min. 2 nattegale, rigtig længe og tydeligt. Så var turens tema heldigvis opfyldt!

Desuden havde vi bl.a. syngende gransanger, tornsanger, bogfinke, løvsanger, sivsanger og munk som vi øvede os på under Verners kyndige bestemmelse. Gøgen kukkede også et par gange, og der blev set overflyvende dobbeltbekkasin flere gange.

Ved Sdr. Boulevard gjorde vi holdt ved hættemågekolonien på ca. 600 par, som Skive kan være stolte af! Hættemågen har nemlig været i tilbagegang siden 60'erne hvor der dengang var 450.000 ynglende par

i DK. Nu er der blot 110.000 par. En koloni skaber liv og dynamik i et område. Foruden den beskyttelse hættemågerne giver hinanden ved at yngle i en koloni, så de kan beskytte sig imod rovdyr, så yder de også andre fuglearter beskyttelse, såsom lappedykkere, ænder og blishøns. Danmark huser 6,6 % af verdensbestanden af ynglende hættemåger, derfor har vi en international forpligtelse til at passe på den. Sidste stop blev atter ved kirkerne med den flotte udsigt over ådalen, hvor man kan se de flotte slyngninger efter der er blevet ryddet. En rørhøg gav opvisning over ådalen, inden vi kørte hjem for at få varmen.

Foto: *Tonny Ravn Kristiansen*

Ø Bakker sommeren 2010

Turreferater

Ø i Nørreådalene,

1-5-2010

Af *Thorkil Brandt*

Vejrudsigten var ikke god, den lød på byger og blæsende vejr. Derfor var jeg noget spændt på, hvor mange mennesker, der ville møde op på parkeringspladsen ved Rydalsvej ved Ø Bakker klokken syv om morgenen. Vejret så nu ganske lovende ud, det var mildt solskinsvejr og temmelig vindstille. Og hurtigt begyndte bilerne at rulle ind på pladsen, i løbet af kort tid var der ankommet en halv snes stykker og snart stod 22 mennesker klar til en travetur ad mark- og skovveje langs nordsiden af Ø Bakker. Der var en del ansigter, som vi ikke plejer at se på fugleekskursionerne på egnen – og det var glædeligt. Og så på vandring i det fredfyldte skov- og kratterræn langs nordsiden af bakkerne. I modsætning til de fredede Ø Bakker, der udgør et stærkt kuperet og tørt landskab, bevokset af lyng og enebærbuske, udgør grænseområdet op mod de nordlige enge et fugtigt og naturskopsagtigt område, der for en stor del er bevokset af vildsom og uplejet birkeskov. Vi gik samme rute ud og hjem, en tur på 5-6 kilometer. Og der var et broget fuglekor: Skovpibere, Sangdrosler og Misteldrossel. Fra engene hørtes brægende Dobbeltbekkasin og den første Græshoppesanger lod cyklen køre i frigear. Mens vi stod og lyttede til disse engfugle, var der pludselig en Broget Fluesnapper i træerne lige foran os.

Videre hørte vi Store Flagspætter, Halemejse, Topmejse, Lille Korsnæb og Dompap. Tilbage på parkeringspladsen kvidrede Fuglekongen fra de høje grantræer. Og vejret havde under hele turen trodset meteorologernes dystre forudsigelser...

Og så var turen egentlig forbi. Men det viste sig, at over halvdelen af deltagerne uafhængigt af hinanden havde fået den ide at lægge hjemturen omkring søerne ved Viskum, hvor vi så holdt "efter-ekskursion". Og det var der vist ingen, der fortrød. For efter få minutter dukkede en flot, hvidhalet Havørn op og gav sig til at jage over søerne. Undertiden var den så tæt på, at flere fulde af begejstring gav udtryk for aldrig at have set Havørn på så tæt hold og under tilsvarende perfekte omstændigheder. Ørnen var dog ikke lige så populær blandt områdets mange fugle – alt gik på vingerne i vild panik. Efter nogen tid gav flere af dem sig til at forfølge den enorme rovfugl. En overgang blev den jagtet af en stor og broget skare af Gravænder, Viber, Hættemåger og Krager. Og så slog Havørnen pludselig ned ved søbredden. Et øjeblik efter gik den igen på vingerne, nu med en Blishøne i sine kæmpeklør. Og så gik det hurtigt i retning af engen vest for søerne, hvor byttet blev flået og fortæret. Et selskab af Krager og Husskader hoppede rundt på behørig afstand i håb om lidt rester. Og så var der ellers Tinksmede, Brushøns med kraver og Nordlige Gule Vipstjerter med stærke farver...

Kommende ture

Rundtur på Sydvestmors den 28/8-2010

Mødested: P-pladsen ved Hotel Vildsund Strand kl. 8.00 eller Mågerodde kl. 8.30

Turleder:

Erling Andersen (9793 6427)

I samarbejde med BFN Nordvestjylland arrangeres rundtur til tre forskellige lokaliteter i det sydvestlige hjørne af Mors.

Ved Mågerodde ser vi på de mange ænder og vadefugle, som årstiden byder på. Vi kører videre til Agerø, som foruden ænder og vadefugle, er kendt for de mange lysbugede knortegæs. Er vi heldige ser vi også vandrefalken jage. Vi slutter turen ved Tissingvig, hvor der også på denne årstid er mange vadefugle, ænder og gæs. Medbring kaffe og fornuftigt fodtøj.

Agger Tange den 5/9-2010

Mødested: Færgelejet kl. 7.00

Turledere:

Tonny Ravn Kristiansen og Stinne Aastrup (2330 2777)

Vi ser først på fuglene i området ved færgelejet. Herefter kører vi stille og roligt tilbage ad tangen og stopper, hvor der ser spændende ud. Der er ingen faste planer ud over, at turen varer fra kl. 7 til 11.

Der er mange vadefugle, ænder og småfugle på tangen her i september. Forskellige rovfugle dukker nok også op, og endelig kan vi jo være heldige at finde en sjælden vadefugl. Det er ikke helt usandsynligt på denne tid.

Tag gerne kikkert, teleskop, fuglebog og kaffe med, og husk en ekstra trøje. Der kan være koldt på tangen.

Flytninger/adresseændringer:

Det er vigtigt, at du meddeler ændringer i dine adresseforhold, hvis du flytter. Benyt postvæsenet portofrie flyttepostkort og skriv til:

HJEJLEN v/Eyvind Lyngsie Jakobsen
Østervænget 27
8800 Viborg,

eller ring 8667 1646

eller send en e-mail: e.lyngsie.jakobsen@jydepost.dk

Kommende ture

Hanstholm/Roshage den 26/9-2010

Mødested: Roshage kl. 8.00

Turleder: Jan S. Kristensen (9796 2456 / 2047 5521)

Vi håber på hård vind fra en vestlig retning. Med de rette betingelser er der rigtig gode muligheder for at havfuglene ses fint fra Roshage!

Foruden suler, kjoever og mallemuk m.m., kan vi håbe på artige overraskelser som f.eks. sabinemåge, stormsvale og skråpe. Ved 10-11 tiden runder vi hurtig havnen og kigger efter grå-/hvidvinget måge. Turen slutes med en tur i koloni-/fyrhaverne. På denne årstid er der ikke så mange fugle i haverne, men der er altid en lille chance for sjældenheder, såsom fuglekongesanger, rødtoppet fuglekonge eller hvidbrynet løvsanger. Husk kaffe og varmt tøj. Vi forventer at slutte omkring middag.

Agerø den 3/10-2010

Mødested: P-pladsen Agerøvej 32 kl. 8.00 - ca. 14.00

Turleder: Eyvind Lyngsie Jakobsen (8667 1646)

Hovedmålet for turen er at nå ud til Holmene og Stenklipperne. Herude fjernt fra alt er der mulighed for at komme tæt på højarktiske vadefugle og bjerglærker, der normalt også ses på det valgte tidspunkt. Af og til vandrefalk. Målet nås kun, hvis der er lavvande, oftest efter nogle dage med østlige vinde. Det er en anstrengende tur. Lange gummistøvler er nødvendige; ekstra tørre sokker anbefales. En lang vandrestav er god at have med.

Er det umuligt at nå derud, afkortes turen. I stedet besøges FVFs obsskjul, Østagerøs strandenge og måske Sydagerø, alle steder er der vadefugle og gæs. I så fald afslutning senest kl. 12.00.

Trane-overnatningstur til Vejlerne den 16/10-2010

Mødested: Krap tårnet ud til Bygholm Vejle kl. 16.00

Turleder: Søren Krag (9775 1656)

Tranerne går til overnatning på Bygholm Vejle i ofte store forsamlinger. Det er denne tilflyvning af overnattende traner, vi skal opleve på Bygholm Vejle.

Foruden traner vil der være mulighed for vandrefalk, havørn, gæs og ænder.

Husk varmt tøj og kaffen.

Tidspunktet for turens afslutning vil afhænge af tranerne.

Kommende ture

Mågesjov i efterårsferien den 22/10-2010 kl. 10-12**Mødested:**

Hummerhuset, Ørhage Naturcenter, Ørhagevej 189, Klitmøller, 7700 Thisted

Turledere: Lars Mogensen (8665 3614 / 3195 1805) og

Søren Michelsen Krag (4029 2983)

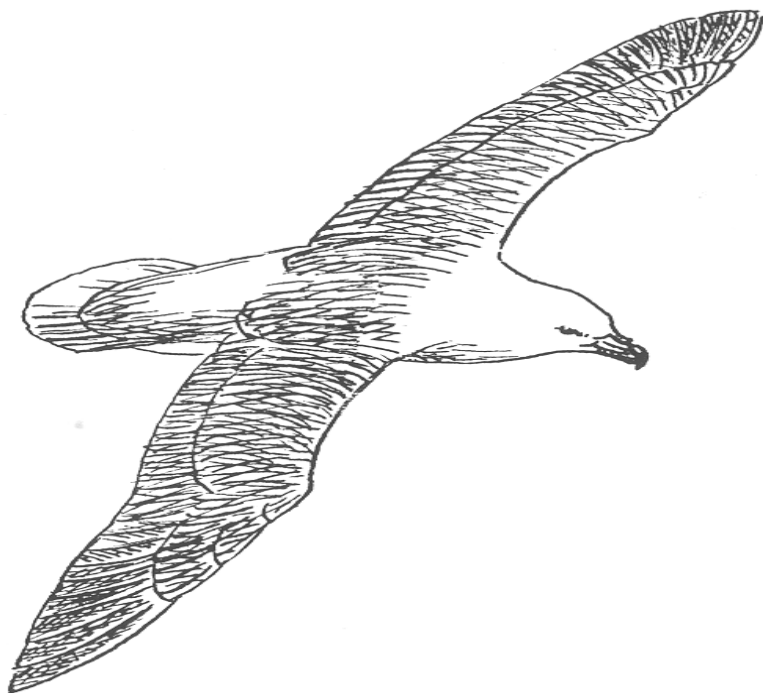
Havmågen findes ikke!

Men måger findes alle steder. Alligevel tænker man som fuglekigger ofte: Det er bare måger.

DOF Nordvestjylland og Thisted Kommune tilbyder derfor en tur om måger, fjerdragter og adfærd. En anden måde at se på fugle på og en oplagt måde at præsentere børn for helt almindelige fugle.

Hvis du fotograferer, har du chancen for at tage actionbilleder på tæt hold.

NB: Deltagerne risikerer at komme til at lugte af fisk!

Tange sø og skov ved Elmuseet den 7/11-2010

Mødested: P-pladsen ved Elmuseet kl. 9.30

Turleder: Stinne Aastrup (2330 2777)

En gåtur i den dejlige natur ved Tangeværket og Elmuseet er altid god for mange småfugle. Her ved vinterens begyndelse er flere af vintergæsterne ankommet. Fra dæmningen ses også en del andefugle på søen.

Vandstær, Isfugl, Halemejse, Bjergvipstjert, Kernebider, Lille lappedykker, Lille og Stor Skallesluger er nogle af de arter, vi forhåbentlig ser. Mon ikke også en rovfugl eller to er på jagt i området. Vi håber det.

Turen varer 2-3 timer. Tag gerne kikkert og kaffe med.

Afholdes i samarbejde med DN-Kjellerup

Kommende ture

Geddal Enge den 14/11-2010**Mødested:**

P-pladsen overfor Geddalvej 58, Geddal, 7830 Vinderup kl. 9.00

Turledere: Gitte og Kaj Jensen (2128 1942) og Susanne Primdahl (2170 6203)

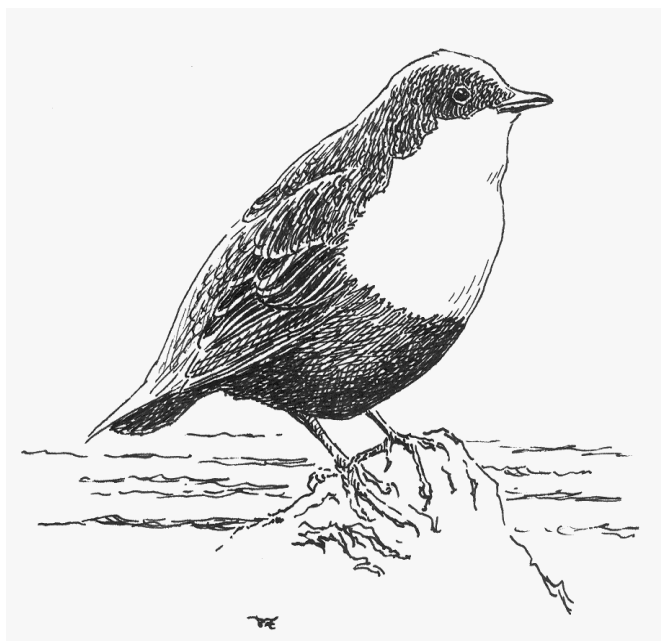
Der er altid mange fugle at se i området, så man tager aldrig forgæves til Geddal Enge. Det er primært svømme- og vadefugle, der er at se, men er vi heldige, kan vi også se vandrefalken, som har haft vinterkvarter på lokaliteten i flere år.

Det er en tur, hvor vi ikke bevæger os ret meget, så varmt tøj og solidt fodtøj er vigtigt.

Hvis du har kikkert og/eller teleskop, så tag det med.

Vi slutter med at nyde vores medbragte kaffe og evt. madpakke ved bordene på parkeringspladen.

Turen slutter ca. kl. 12.00.

Årets julehyggemøde
afholdes i Viborg
fredag den 10/12-2010

så sæt allerede nu et kryds i kalenderen. Yderligere information om arrangementet kommer i næste nummer af Hjejlen.

Flere ture og turreferater kan findes på vores hjemmeside
www.dof-nordvestjylland.dk

DOF-Nordvestjyllands kontaktpersoner

i kommunale grønne råd og i forbindelse med natur- og miløsager:

Thisted Kommune:

Medlem af Det grønne Råd + kontaktperson:

Jan S. Kristensen, Gyvelvænget 161, 7730 Hanstholm
9796 2456 e-mail: oz1iil@tdcadsl.dk

Morsø Kommune:

Medlem af Det grønne Råd + kontaktperson:

Jens Jørgen Pedersen, Violvej 3, 7900 Nykøbing M
9772 0420 e-mail: vilspeder@webspeed.dk

Skive Kommune:

Medlem af Det grønne Råd + kontaktperson:

Henriette T. Hansen, Savværksvej 14, 7870 Roslev
9759 7848 / 2460 5089 e-mail: henriemad@hotmail.com

Viborg Kommune:

Medlem af Det grønne Råd:

Lars Mogensen, Østervangsvej 7, 8830 Tjele
8665 3614 / 3195 1805 e-mail: nial8830@yahoo.dk

Kontaktperson:

Thorkil Brandt, Tindbæk Byvej 30, 8830 Tjele
8750 8040 e-mail: thorkilbrandt@mail.dk

DOF- Nordvestjyllands arrangementsudvalg

Susanne Primdahl (kontaktperson), Bangsvej 15, 7850 Stoholm

9754 2261 / 2170 6203 e-mail: sus_primdahl@hotmail.com

Gitte & Kaj Jensen, Bjarkesvej 23, 7800 Skive

9756 4663 / 2128 1942 e-mail: kajjensen@webspeed.dk

Lars Mogensen, Østervangsvej 7, 8830 Tjele

8665 3614 / 3195 1805 e-mail: nial8830@yahoo.dk

Søren Michelsen Krag, Hesselbjergvej 29, 7900 Nykøbing M.

9775 1656 / 4029 2983 e-mail: jsmk@thisted.dk

Stof til HJEJLEN:

- Tekster sendes til redaktøren (adresser i kolofonen på side 2).
- Tekster modtages helst i elektronisk format.
- Illustrationer og billeder sendes til redaktøren, og disse modtages i digitalt format eller på papir.

Deadline:

Bladet udsendes normalt 3 gange om året. Deadline for næste nummer er
15. november 2010.

ISSN 0903-9694

Returneres ved varig adresseændring
Afsender: HJEJLEN v/Eyvind Lyngsie Jakobsen
Østervænget 27
8800 Viborg

Foto: *Tonny Ravn Kristiansen*

Bomlærke, Viskum sommer 2010